

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 18

Засновано у 2003 році

Рівне – 2018

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. Вип. 18 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне: РДГУ, 2018. 195 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Волков С.М.** – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ
- Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потанчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка»
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології Національного університету „Острозька академія”
- Костюк Л.К.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ, керівник СНТ «Афіна»
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):
ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується Google Scholar, РИИЦ (РФ), Index Copernicus (Польща), «Cosmos» (США) та «Research Gate» (Німеччина)

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2017 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Results. Documents from archival funds are an important information base that allows you to see the development of a certain historical epoch in general and the specific region where these events took place through the prism of fixing and describing events and facts. Historical documents, diverse in composition and content, reflect the social development of the region, the way of life and the creative process of the outstanding people of the region who have made a significant contribution to culture.

In addition, archival documents reflect the historical time in which recorded events took place. Inclusion in the scientific circulation of sources is of great importance in the search for new information about the historical past. Their use allows researchers to use in more detail both individual events and features of a certain time period. The Rivne region state archive occupies a significant place in the system of national archival affairs and is an important source of research work for the development of the Rivne region. By collecting valuable documents and materials, the Rivne Archives issued a large number of guides, documents of great importance both for scientists and researchers, and for ordinary citizens interested in the history of the region.

The study deals with a personal archive, which focuses on documents that allow you to learn facts from the history of culture and education in the Rivne region during the interwar period, and complement the official sources on this topic. Yakub Hofman (1896-1964), a teacher, a historian of ethnology, a public figure and a politician, is kept in the Rivne Region State Archives (F.160, 93 units, 1914-1939). These documents, to a certain extent, allow us to follow the history of social, cultural and educational development, for example, of a certain region, in particular, the Rivne region. The archival documents, which focus on the fund, are complete, informative, reliable and require critical study.

Novelty. The novelty of the results is to study the history of the region through the prism of the existing regional archival documents

The practical significance. The results of the study will contribute to the coverage of the picture of historical and cultural development in the Rivne region, will help to reveal in more detail the specific historical period in the region.

Key words: personal archives, documents of the personal origin, personal fund, domestic fund, archival collection, State Archives of Rivne region.

Надійшла до редакції 22.09.2018 р.

УДК 069

ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ М. НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКОГО

Логвиченко Анна Сергіївна – здобувач вищої освіти II освітнього рівня «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія»,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне;

Казначесва Людмила Миколаївна – кандидат історичних наук,

доцент кафедри культурології та музеєзнавства,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ORCID. 0000-0002-8896-2145

Kaznacheyeval710@gmail.com

Простежено діяльність музеїв м. Новоград-Волинський Житомирської області, зокрема традиційні та інноваційні форми роботи з відвідувачами музеїв – виставки, екскурсії, науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації, конкурси, квести, свята, майстер-класи, творчі майстерні, тематичні зустрічі та вечори, театралізовані заходи, пізнавальні, навчальні, виховні проекти для дітей та дорослих та ін. Заходи, розраховані на різновікову аудиторію з різними вподобаннями та світоглядами. Музейні проекти відвідує велике число мешканців міста, гостей з України та світу.

Ключові слова: музей, Новоград-Волинський, екскурсія, виставка, культурологічні заходи, проекти.

Постановка проблеми. Музеї України упродовж історії свого існування переживали різні часи: і репресії, і реформування, і переміщення окремих предметів та фондів тощо. Так нищилася українська музейна традиція, колекціонерство. Однак, завдяки відданості та відповідальності музейних працівників ці культурні заклади зберегли своє багатство. В музеях Житомирщини знаходяться численні скарби Полісся: етнографічні, природні, історичні, художні, наукові експонати. Деякі з них не мають аналогів в Україні. При цьому музеї пропонують своїм відвідувачам безліч пізнавально-навчальних та культурно-відпочинкових послуг, серед яких: фестивалі, ярмарки народних майстрів, виставки, презентації, різноманітні тематичні свята, конференції, пізнавальні, навчальні, виховні проекти для дітей та дорослих тощо.

Огляд використаної літератури. Питанням музейної справи загалом та м. Новоград-Волинського зокрема цікавляться сучасні вітчизняні науковці та краєзнавці. Загальнотеоретичні положення у галузі музеєзнавства містяться у роботі Л. Гайди [2]; у монографії доктора історичних наук С. Білоконя розкривається історія формування музейних збірок, котрі містили низку раритетних експонатів з вітчизняної історії, вміщено каталоги [1].

Особливу цінність становлять роботи краєзнавчого характеру, вміщені у місцевих наукових виданнях, зокрема у збірках Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині [4], Рівненського обласного краєзнавчого музею [6], окремих наукових розвідках місцевих дослідників, зокрема М. Костриці [6], Н. Ланчук [8].

Виклад матеріалу дослідження. Провідним музеєм регіону є Новоград-Волинський краєзнавчий музей, що діяв із 1975 р. у приміщенні Палацу культури як музей Бойової слави, а з 2008 р. розпочав роботу як історико-краєзнавчий музей міста. Рішенням сесії міської ради в 2012 р. історико-краєзнавчий музей перейменовано у краєзнавчий музей, створений місцевим жителем Юхимом Никаноровичем Загривим, який у юному віці пережив усі страхиття війни у підпіллі та партизанському загоні. Упродовж життя він доклав чимало зусиль, аби відвідувачам музею донести події окупаційного режиму, накопичуючи експозиційний матеріал для майбутнього краєзнавчого музею [4; 135].

Експозиція музею складається з розділів, що базуються на матеріалах, зібраних краєзнавцями Житомирщини. Один із них розповідає про історію древнього Звягеля (1257-1795 рр.). Тут зберігається багата колекція письмових та фотодокументів, серед них стародруки XVII-XIX ст.

Основу нумізмічної колекції склали римські монети, монети царського періоду, гроші доби козаччини та періоду німецької окупації. Етнографічний відділ являє колекцію рушників, вишитих сорочок, одягу, предметів домашнього вжитку, керамічних виробів, характерних для Поліського краю. Серед найбільш цінних предметів археології – артефакти розкопок древнього городища літописного Звягеля (старовинна назва Новограда-Волинського), матеріали періоду раннього слов'янства та Київської Русі. Цікавим експонатом і одночасно оберегом музею є відреставрована старовинна ікона (кін. XVIII – поч. XIX ст.) Київської школи іконопису.

Документальні матеріали та експонати періоду фашистської окупації розміщені в розділі про Велику Вітчизняну війну, де розповідається про земляків – відомих воєначальників, імена яких пов'язані з Житомирщиною. Окремими розділами представлені Радянсько-фінська війна та будівництво Новоград-Волинського укріпрайону, в організації якого брали участь видатні воєначальники Л. Петровський та А. Єрмоєнко.

У 2014 р. розпочалась робота щодо музеєфікації бронеконвпака та напівкапоніра – унікальних об'єктів фортифікаційної спадщини першої пол. XX ст., на основі яких планується створення філії музею під відкритим небом. Об'єкти музею викликають зацікавлення у найрізноманітніших верств населення. Як свідчить статистика, у 2012 р. його відвідало 5085 осіб (175 екскурсій), у 2013 р. – 5771 (182 екскурсій), у 2014 р. – 2534 осіб (71 екскурсія). Серед відвідувачів – мешканці міста і району, області та інших міст України, відвідувачі з далекого зарубіжжя.

У музеї проводиться чимало заходів культурологічного характеру, сприяють вихованню шкільної молоді та юнацтва в дусі патріотизму й всебічного розвитку. Працівниками надаються наукові консультації з краєзнавства, етнології, етнографії тощо. Однією з форм обслуговування населення Новоград-Волинського краєзнавчого музею є екскурсія з різними її модифікаціями. Це – оглядова екскурсія, в якій відвідувачу дається загальне уявлення про музей. Вона доречна для тих, хто приходить у музей випадково, зокрема, для гостей міста, відвідувачів у вихідні та святкові дні. Використовується й тематична екскурсія.

Упродовж останніх років у закладі розроблена й втілена комплексна програма стосовно роботи з дітьми молодшого віку. В її розробці і реалізації взяли участь працівники музею. Ними переглянута тематика екскурсій для цієї категорії відвідувачів, підготовлені тематичні екскурсії з урахуванням віку. Ця програма включає декілька етапів і починається з обслуговування дітей 4-6 років під назвою «Допитливий малечі про музейні речі». Це методи, що включають елементи гри та рухомого моделювання. Для малюків розроблені історичні заняття «Віконце в історію», «Козацькому роду нема переводу», «Історія м. Новоград-Волинська», «Що вміли наші предки».

Для школярів молодших класів розроблена програма «Твій друг – музей». Ця програма включає наступні екскурсії: «Здрастуй, музей», «Гортаючи сторінки історії».

Досвід показав, що такі екскурсії легко сприймаються маленькими відвідувачами, зацікавлюють їх. Для дорослих у музеї проводяться екскурсії-бесіди – одна з нетрадиційних форм

екскурсійної роботи, головною метою якої є звернення уваги відвідувачів на головні і унікальні комплекси матеріалів, формування образного, асоціативного мислення. Особливої уваги потребує така складна аудиторія, як батьки з дітьми.

Девіз «До музею всією сім'єю» все частіше став з'являтися на музейних афішах, буклетах, абонементів закладу. І все більшу частину відвідувачів у вихідні чи святкові дні складають саме батьки й діти. Для них і організуються особливі недільні екскурсії [4; 183].

Музей більше, ніж інші видовищні установи культури, може задовольнити не лише потреби людей у долученні до культурних цінностей, але й стати місцем змістовного, цікавого спілкування. Причому, на відміну від театру або кінотеатру, спілкування в музеї відбувається під час самого процесу сприйняття інформації. Своєрідність і складність музейної інформації роблять спілкування людей один із одним необхідним.

Продуктивним є метод, коли батьки й діти разом здійснюють екскурсію, розраховану на дитячу аудиторію, приміром, екскурсія «Здрастуй, музей». Потім діти самостійно оглядають експонати, про які розповідалося, а екскурсовод проводить бесіду з батьками: про поведінку дітей під час екскурсії, про їхні відповіді на питання. Даються поради щодо закріплення отриманих у музеї знань, додаткової літератури.

Порівняно новою формою культурологічної роботи є музейні свята: історичні, військово-патріотичні, фольклорні, етнографічні. Успіх такого заходу пов'язаний не лише з його підготовкою і проведенням, але й широкою інформацією про нього. Регулярно в музеї проводяться зустрічі з ветеранами Другої світової війни. Згадуються безцінні реліквії того періоду: листи, фотознімки, фронтові щоденники, що викликає особливе захоплення відвідувачів. До різноманітних річниць працівники музею готують тематичні свята і проводять їх його разом із учнями шкіл [1; 6].

На базі музею проводяться науково-теоретичні, науково-практичні, археологічно-краєзнавчі конференції, зокрема «Возв'язель – Зв'язель – Новоград-Волинський у часовому зрізі тисячоліть», круглі столи, семінари, конкурси екскурсоводів-краєзнавців, курси «Творча лабораторія працівників усіх рівнів» та ін.

Масштабним проектом Новоград-Волинського краєзнавчого музею є «Європейська ніч музеїв». Започаткований такий проект у 1997 р. у Берліні, а вже у 2002 р. цю ініціативу підхопили 39 країн світу. Починаючи з 2011 р. і до сьогодні в Новоград-Волинську ніч музеїв стала цікавим проявом музейної діяльності. Відгуки учасників проекту «Ніч у музеї» були позитивними, а працівники музею врахували критику та усі побажання відвідувачів. При цьому вектором діяльності музею стали саме відгуки відвідувачів: «Музей – це місце зустрічі та пошуку друзів»; «Музей – це місце, де можна весело, цікаво та змістовно провести власне дозвілля»; «Музей – це духовна скарбниця, з якої за допомогою розваг можна інтелектуально та соціально розвиватися».

У проекті беруть участь представники різних сфер діяльності міста: любительські клуби, майстри народного мистецтва, аматорські колективи, поети, музиканти, творчі особистості [8; 79].

Під час реалізації проекту «Європейська ніч у музеях» проводяться різноманітні виставки, екскурсії, презентації тощо. Ці заходи організуються усіма діючими музеями, що розміщені в Новоград-Волинську і розраховані на різновікову аудиторію з різними вподобаннями. Проект відвідує чимало мешканців міста, гостей з різних міст України та іноземців [6; 55].

Працівниками музею організовується творча майстерня під відкритим небом, яка дає можливість бажаючим працювати з тканиною, папером, кольоровим піском та іншими матеріалами в різних техніках. У співпраці з майстрами Новоград-Волинського будинку народної творчості, кожен містянин може проявити власну ініціативу, зробити витвір своїми руками.

У приміщенні музею та за його межами проводяться квести на різні теми – «Пам'ятники та пам'ятки м. Новоград-Волинський», «Видатні особистості». Квест, що проводиться в самому музеї, відкриває для учасників нову форму знайомства з експонатами: відвідувачі за допомогою гри вивчають назви виставкових зал, експонатів, авторів, зосереджують увагу на надписах і позначеннях, використовуючи знання з історії України та Новоград-Волинщини, розгадують завдання, поставлені на початку квесту.

Ще одним центром музейної діяльності в Новоград-Волинську є єдиний в світі Музей родини Косачів, присвячений сім'ї, в якій народилася письменниця Леся Українка. Цей музей цікавий тим, що досліджує і висвітлює не лише життя і творчість Лесі Українки, а всієї родини Косачів, уособлює атмосферу унікальної української родини, що виплекала могутню творчу індивідуальність.

Свою діяльність музей розпочав 31 липня 1999 р. Експозиція, розташована у семи залах, розповідає про літературну, громадську та видавничу діяльність Ольги Петрівни (Олени Пчілки),

висвітлює громадську і професійну діяльність Петра Антоновича, життєвий шлях всіх дітей родини Косачів та знайомить із М. Лисенком, М. Драгомановим, М. Старицьким.

На сьогодні фонди музею складають понад 500 од. В його експозиції зібрані копії листів та прижиттєві видання Олени Пчілки, М. Драгоманова, Лесі Українки, М. Старицького, М. Обачного.

При музеї функціонує об'єднання творчої інтелігенції міста ім. Ю. Ковальського, що об'єднує композиторів, поетів та письменників міста. Також започатковано нову форму вечорів – зустрічі у літературно-музичному салоні, що є продовженням традиції зустрічей української інтелігенції XIX ст., коли родини Лисенків, Драгоманових, Старицьких, Косачів та ін. представників інтелігенції того часу збиралися разом, спілкувалися, читали вірші, слухали музику.

Серед найбільш помітних – зустріч у літературно-музичному салоні, присвячена творчості Л. Костенко, де присутні мали змогу познайомитися з творчим шляхом відомої українки. До заходу долучився народний камерний ансамбль «Classik». Серед інших – зібрання, спрямоване на вивчення лірики Б. Олійника та кращим творам класичної музики. За традицією, захід проводиться двічі: спочатку для студентської молоді міста, потім – для всіх шанувальників поезії та музики.

Упродовж згаданого вечора звучали поетичні твори автора, класична музика у виконанні незмінного партнера заходів – народного камерного ансамблю «Classik». Подібні зустрічі у літературно-музичній вітальні відбуваються один раз на два місяці.

У Музеї родини Косачів проводяться різноманітні види просвітницької роботи: наукові та учнівські конференції («З іменем Лесі в серці кожному» (2014 р.), «Леся Українка і родина Косачів в історії та культурі України та Волині» (2016 р.), книжкові презентації, зокрема нових видань творів Лесі Українки, Олени Пчілки та інших авторів; ведеться запис радіопередач, літературні уроки, уроки-зустрічі, організовуються презентації книг, листівок, конвертів, літературні вечори, інші культурологічні проекти [5; 87]. Щорічно проводяться різноманітні «школи», зокрема школа писанкарства «Великодні дзвони», «Різдвяно-новорічні візерунки у світлиці Косачів», низка мистецьких заходів для дітей.

Особливе місце в діяльності музею посідають театралізовані заходи. Так, на відзначення 165 річниці від дня народження Олени Пчілки проведено інсценізовану екскурсію залами музею: присутні мали змогу побачити постановку уривку з драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки, а також літературно-музичну композицію «Твоє життя, поезію, пісні довічно будуть пам'ятати люди», де діти розповідали про життєвий шлях Лесі Українки [4; 32].

У рамках святкування 750-річчя першої літописної згадки про м. Звягель – 26 серпня 2007 р. у приміщенні Палацу шкільної молоді урочисто презентовано Музей льону, підпорядкованого Управлінню освіти і науки Новоград-Волинської міської ради. Сотні безцінних експонатів, виготовлених із льону, зібрані під час етнографічних експедицій школярів у Житомирській, Волинській, Чернігівській, Львівській областях.

Виставка поділена на кілька частин. Перша кімната, що має назву «Традиції та побут населення Полісся», знайомить відвідувачів з експонатами, що дають можливість простежити розвиток льонарства, виготовлення тканин та знаряддя праці наших предків [7;13]. Тут можна побачити справжню піч, глечики, праски, постолі, ослін, човники, чесалки, веретена, коловертка, навіть ручний верстат, на якому хоч зараз можна ткати полотно, прялки, гребені, гребінки, шпулька, берда, корито, скриня, рогачі, сорочки лляні, полотняне простирадло, лляні штани, фартух, рушники, костюм, сукні, серветки, полотно домоткане, хустина. В кімнаті є стенди, на яких продемонстровано обробку рослинного волокна для виготовлення одягу та вітрина із зразками тканин, що виробляє льонокомбінат. Цікавою є експозиція, де розміщені давні вироби – жіночі лляні плаття, сорочки, рушники. Окрасою музею є домоткані рушники, полотняні вишиті сорочки, сукні з українським орнаментом, що знайомлять відвідувачів з національною культурою і побутом українського Полісся.

Друга кімната, що має назву «Розвиток льонарства від давнини до наших днів», представляє нагороди Музею льону – дипломи, грамоти, кубки, серветки, рушники, альбоми зі зразками тканин льонокомбінату.

Працівники Музею льону долучаються до організації дозвілля для дітей, організовуючи різноманітні майстер-класи для розвитку дитячої уяви та творчого натхнення. Це майстер-класи з виготовлення ляльки-мотанки, ароматичних свічок, дряпани, куди часто запрошуються народні умільці та майстри. Під час майстер-класів і майстри, і працівники музею розповідають дітям чимало цікавого про історію, символіку і технологію виготовлення цих предметів. Музей є не лише оберегом культурної спадщини українського народу, але й ідеєю популяризації відродження льонарства в Україні як найприбутковішої галузі сільського господарства.

В основі ще одного цікавого Новоград-Волинського музею – Музею історії медицини – лежить приватна колекція лікаря-уролога Новоград-Волинської лікарні Едуарда Олексійовича Соломіна, яку він збирає з 1973 р. Це унікальні книги, документи, медичне устаткування минулих часів: хірургічні скальпелі, медичні інструменти судмедекспертизи царської епохи, тонометри, рецепти, датовані 1911 р, мікроскопи тощо. Всі ці речі складають історію медицини від Древнього Риму і до наших часів.

Окремий розділ музею присвячений історії створення Новоград-Волинської лікарні, відритої у статусі земської 1900 р. Фотографії, розміщені в експозиції – своєрідна портретна галерея лікарів, медичних сестер, сподвижників, що сприяли створенню і розвитку медичної та аптечної справи у Новограді-Волинському протягом століття. В музеї зберігаються предмети краєзнавчого характеру, знайдені на території Поліського краю: бивень мамонту, яйце динозавра, уламок метеориту, глиняні вироби звягельського Городища. Інтерес викликає колекція фотоапаратів, виробів із льону, старовинних книжок, прасок, старовинний патефон [3]. Музей історії медицини Новограда-Волинського є унікальним, адже дає можливість повернути з забуття історію заснування медичної галузі Звягельщини та розкрити сторінки її сьогодення.

Ще однією цікавою приватною виставкою є Етнографічна виставка – колекція старовинних речей, зібрана заслуженим працівником культури України Вірою Матвійчук, розташована в міському Палаці культури ім. Лесі Українки в репетиційній кімнаті народного дитячого фольклорного ансамблю «Ордана».

Основу колекції складає унікальні старовинні експонати – ікони по дереву, знаряддя праці, прикраси, домоткані сорочки, вишиті рушники, коловоротки, серпанки, намітки, спідниці, віночки, намиста та інші старовинні речі. Серед експонатів – рушник 1937 р., на якому у три кольори вишито Шевченківські слова: «Соловейко в темнім гаї сонце зустрічає». Колекцію доповнює багатий музичний матеріал – рідкісні колядки, щедрівки, веснянки, купальські, обрядові та інші пісні. Серед перших дарувальників експонатів – Н. Матвієнко, народна артистка України, уродженка Смільчинського району Житомирщини.

Цікавим є Музей Бойової Слави, духовності та патріотизму, створений у 1983 р. на базі загальноосвітньої школи № 4, що працює на громадських засадах. Загальна кількість експонатів, представлених у музеї – майже 300, із них 100 є оригінальними, і ця кількість щороку збільшується завдяки постійній дослідницькій роботі учнів. Музей має 12 експозиційних розділів з історії визвольного руху минулих століть, історії рідного краю, етнографії, українського козацтва.

Археологічний розділ музею містить такі артефакти, як монети, ядра, зубила, фрагменти посуду XVII-XIX ст., бойові ножі тощо. Доба українського козацтва представлена й іншими цінними експонатами: хрести, люльки, отаманські печатки, жіночі каблучки, зброя, гроші, предмети козацького побуту.

Навчальні екскурсії в музей, самостійна робота з його фондами при підготовці доповідей та рефератів, дослідницька діяльність учнів, архівні дослідження, екскурсії, зустрічі з ветеранами, постійне оновлення експозицій музею, зв'язок з його життям, сьогоденням, участь в обробці, оформленні і популяризації зібраних матеріалів допомагають підтримувати та зберігати в учнів стійкий інтерес до шкільного музею. Музей Бойової Слави, духовності та патріотизму допомагає педагогічному колективу виховувати у школярів любов до рідного краю. Рада музею разом із класними керівниками формує у підростаючого покоління розуміння нерозривного взаємозв'язку минулого, сучасного і майбутнього України [2; 51].

Висновки. Отже, музеї м. Новоград-Волинський мають на меті досліджувати набуте нащадками, зберігати, збирати свідчення минувшини, готувати і демонструвати нові експозиції для виховання молодого покоління, усвідомлення ними історії та відповідальності перед пам'яттю предків. Задля цього працівники музею використовують традиційні та інноваційні форми роботи з відвідувачами музеїв – виставки, екскурсії, науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації, конкурси, квести, свята, майстер-класи, творчі майстерні, тематичні зустрічі та вечори, театралізовані заходи, пізнавальні, навчальні, виховні проекти для дітей та дорослих та ін. При цьому якісна та ефективна діяльність музеїв, безперечно, залежить від злагодженої роботи та розвитку усіх напрямів – фондової, експозиційної, культурологічної, просвітницької.

Список використаної літератури

1. *Білокінь С. І.* Музей України. Збірка П.Потоцького. Київ, 2006. 476 с.
2. *Гайда Л. А.* Музеєзнавство в закладах освіти: навч.-метод. посіб. Кіровоград, 2006.
3. *Єдиний музей історії медицини на Житомирщині.* URL: <http://tvradiozt.com.ua/news/39874.html>

4. *Музейна справа на Житомирщині: історія, досвід, проблеми: Наук. зб. «Велика Волинь»: Праці Житомир. науково-краєзнавчого т-ва дослідників Волині.* Т. 33. Гол. ред. М. Ю. Костриця. Житомир : Косенко, 2005. 476 с.
5. *Звягель – Новоград-Волинський: Від сивої давнини до сьогодення: Серія «Велика Волинь», вип. 36.* Новоград-Волинський, 2007.
6. *Кононюк О., Позіховська С.* Виставкова діяльність як один із пріоритетних напрямів музейної діяльності. *Наук. зап. Рівнен. обл. краєзнавчого музею.* Вип. IV. Рівне : Волинські береги, 2006. С. 55.
7. *Костриця М.* Новоград-Волинський: *Історико-краєзнавчий нарис.* Житомир, 2007.
8. *Ланчук Н. В.* 130 років Житомирському краєзнавчому музею. *Матеріали та тези наукової конференції до 130-річчя Житомирського краєзнавчого музею.* Житомир, 1995.

References

1. *Bilokin S. I.* Muzei Ukrainy. Zbirka P.Pototskoho. Kyiv, 2006. 476 s.
2. *Haida L. A.* Muzeieznavstvo v zakladakh osvity: navch.-metod. posib. Kirovohrad, 2006.
3. *Iedyni muzei istorii medytsyny na Zhytomyrshchyni.* URL: <http://tvradiozt.com.ua/news/39874.html>
4. *Muzeina sprava na Zhytomyrshchyni: istoriia, dosvid, problemy: Naukovyi zbirnyk «Velyka Volyn»: Pratsi Zhytomyrskoho naukovo-kraieznavchoho tovarystva doslidnykiv Volyni.* Т. 33. Hol. red. М. Іu. Kostrytsia. Zhytomyr: Kosenko, 2005. 476 с.
5. *Zviahel – Novohrad-Volynskiy: Vid syvoi davnyiny do sohodennia: Seriiia «Velyka Volyn», vyp. 36.* Novohrad-Volynskiy, 2007.
6. *Kononiuk O., Pozikhovska S.* Vystavkova diialnist yakodyn iz priorytetnykh napriamiv muzeinoi diialnosti. *Naukovi zapysky Rivnenskoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu.* Vyp. IV. Rivne : Volynski oberehy, 2006. S.55.
7. *Kostrytsia M.* Novohrad-Volynskiy: Istoryko-kraieznavchyi narys. Zhytomyr, 2007.
8. *Lanchuk N. V.* 130 rokiv Zhytomyrskomu kraieznavchomu muzeiu. *Materialy ta tezy naukovoi konferentsii do 130-richchia Zhytomyrskoho kraieznavchoho muzeiu.* Zhytomyr, 1995.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МУЗЕЕВ Г. НОВОГРАД-ВОЛЫНСКИЙ

Логвиченко Анна Сергеевна – соискатель высшего образования II образовательного уровня «Магистр» специальности 034 «Культурология», Ривненский государственный гуманитарный университет, г. Ривне;

Казначеева Людмила Николаевна – кандидат исторических наук, доцент кафедры культурологии и музееведения, Ривненский государственный гуманитарный университет, г. Ривне,

Прослежена деятельность музеев г. Новоград-Волинский Житомирской области, в частности традиционные и инновационные формы работы с посетителями музеев – выставки, экскурсии, научно-практические конференции, семинары, круглые столы, презентации, конкурсы, квесты, праздники, мастер-классы, творческие мастерские, тематические встречи и вечера, театрализованные мероприятия, познавательные, учебные, воспитательные проекты и др. Мероприятия рассчитаны на разновозрастную аудиторию с разными предпочтениями и мировоззрением. Музейные проекты посещает значительное количество жителей города, Украины и мира.

Ключевые слова: музей, Новоград-Волинский, экскурсия, выставка, культурологические мероприятия, проекты.

THE WORK OF THE MUSEUMS OF NOVOHRAD-VOLYNSKY

Logvichenko Anna – a master student of the Department of Cultural Studies in Rivne State University of the Humanities;
Kaznacheieva Lyudmyla – docent, Ph.D. in History (Rivne)
Kaznacheieva1710@gmail.com

The activities of Novohrad-Volynsky museums, Zhytomyr region, were explored, in particular traditional and innovative forms of work with museum visitors – exhibitions, excursions, scientific and practical conferences, seminars, round tables, presentations, contests, quests, holidays, workshops, thematic meetings and evenings, theatrical events, etc. Events are created for different audiences with different preferences and world views. Museum projects are visited by a large number of citizens of the town, Ukraine, and from all over the world.

Key words: museum, Novohrad-Volynsky, excursion, exhibition, cultural events, projects.

UDC 069

THE WORK OF THE MUSEUMS OF NOVOHRAD-VOLYNSKY

Logvichenko Anna – a master student of the Department of Cultural Studies in Rivne State University of the Humanities;
Kaznacheieva Lyudmyla – docent, Ph.D. in History (Rivne)
Kaznacheieva1710@gmail.com

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р. М.</i> Вітальне слово	3
<i>Виткалов С. В., Виткалов В. Г.</i> Культурна діяльність як предмет наукового аналізу	4

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Бондарчук Я. В.</i> Відображення найдавніших культів у сакральних календарях палеоліту	8
<i>Чечельницька Г. В.</i> Крос-культурні компетенції в процесі крос-культурної взаємодії	16
<i>Марцинковський С. Л., Марцинковська І. М.</i> Україна та європейський культурно-освітній простір	22
<i>Кучина Н.І., Поліщук А. В.</i> Розвиток клубної діяльності в історичному аспекті	28
<i>Глушук О. Г., Малійчик В. С.</i> Рівненщина крізь призму державного архіву Рівненської області	34
<i>Логвиченко А. С., Казначєєва Л. М.</i> Діяльність музеїв м. Новоград-Волинського	39
<i>Підцерковна Я. Й., Павлунь В. Р.</i> Дитяче умеблювання в інтер'єрі поліської хати: колиска	45

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Діба О. П., Тадля О. М.</i> Компетентнісно-орієнтовані завдання в системі вищої освіти у сфері культури і мистецтв	53
<i>Давидовський К. Ю.</i> Синтез видів музичної пам'яті як методологічний чинник подолання естрадного хвилювання у студентів виконавських факультетів закладів музичної освіти	59
<i>Кобрин Н. В.</i> Особливості аудіальних форм роботи на уроках української музики у спеціалізованій освіті	65
<i>Обух Л. В.</i> Особливості підготовки менеджерів музичної культури у вищих мистецьких навчальних закладах	72
<i>Мельничук Ю С.</i> Начальна вистава як засіб розкриття фахових здібностей студентів	77
<i>Лобан Т. Й.</i> Анатомія танцю як складова у підготовці майбутнього хореографа	83
<i>Мохнюк Р. С.</i> Культуротворча складова майстер-класів у системі андрагогіки	87
<i>Самохвалова А. І., Онищенко Н. Г.</i> Проблеми викладання еколого-правових дисциплін на прикладі курсу «Екологічне право» у технічних вищих навчальних закладах	94
<i>Натаров В. П.</i> Деякі методичні прийоми управління інформацією діяльністю студентів на лекції	98
<i>Стихун Н. В.</i> Розвиток професійної майстерності вчителів засобами театрального мистецтва у сучасних умовах загальноосвітньої школи	103
<i>Гаврилюк Л. В., Казначєєва Л. М.</i> Формування творчої особистості у літературно-мистецькій студії Сарненського районного будинку дітей та молоді	109
<i>Романюк О. В.</i> Організація функціонального простору для початкових класів	114

Розділ III. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Маркевич Л. А.</i> Від історичної генези балетної форми до театрального-сценічного коду національної балетної вистави	120
<i>Волошина Л. П.</i> Класичний танець як основний напрям хореографічної освіти	127
<i>Шевченко М.</i> Муніципальна капела бандуристів м. Івано-Франківська: історія становлення, творча діяльність, мистецькі здобутки	133
<i>Легка І. П.</i> Фундаментальні принципи обробки танцювального фольклору та методи їх використання в народно-сценічній хореографії	137
<i>Цімох Н. І.</i> Становлення та розвиток жанрів радянського телебачення	143
<i>Чорна К. В.</i> Феномен інфотейнменту в телевізійних програмах	148
<i>Ляхтюк І. Р.</i> Перекладання барокової органної музики для баяна : на прикладі органної токати і фуги Ре- Мінор Й. С. Баха	153
<i>Чикалюк Г.</i> Історіографія досліджень музичного життя Рівненщини доби державної незалежності України	157
<i>Велінець Б.</i> Колекціонування творів ювелірного мистецтва : специфіка утворення зібрань	164
<i>Глуцук О. Г., Бартош К. С.</i> Publicart як сучасна культурно-мистецька практика: вітчизняний та зарубіжний досвід	170

Розділ IV. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Черепанин М. В.</i> «Крила мрії» як форма реалізації мистецької практики в сучасних умовах.....	176
<i>Костюк Л. К., Усик О.</i> «Серпанок» в українському народному вбранні: культурологічний аспект	178
<i>Гадзицька С. Р.</i> Кетрін Менсфілд : від короткого оповідання до світового визнання	183
<i>Вальд Б.</i> Регіональні програми українського друку: досвід Рівненщини	186

CONTENTS

<i>Postolovskiy R.</i> Congratulatory word	3
<i>Vytkalov S., Vytkalov V.</i> Cultural activity as a subject of scientific analysis	4

Part I. HISTORICAL AND CULTURAL RETROSPECTIVE OF HUMAN CREATIVITY

<i>Bondarchuk Y.</i> The ancient cults reflection in the paleolithic sacred calendar	8
<i>Chechelnytska H.</i> Cross-cultural competences in implementation of the cross-cultural communication process	16
<i>Martsynkovskiy S, Martsynkovska I.</i> Ukraine and European cultural and education space	22
<i>Kuchyna N., Polishchuk A.</i> Development of club activities in the historical context	28
<i>Glushchuk O., Maliychyk V.</i> Rivne region through the prism of the state archive of the Rivne region	34
<i>Logvichenko A., Kaznacheieva M.</i> The work of the museums of Novohrad-Volynsky	39
<i>Pidserkovna Y., Pavlun V.</i> Children furnishing in polissia hut interior: a cradle	45

Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL ACTIVITY

<i>Dyba E., Tadlya A.</i> Competent – oriented challenges in the system of higher education in the sphere of culture and arts	53
<i>Davydovskiy K.</i> Synthesis of types of musical memory, considered as a methodological factor for overcoming variety excitement among students of the performing departments of musical education institution	59
<i>Kobryn N.</i> The features of the auditing methods of training at Ukrainian music lessons at specialized education	65
<i>Obukh L.</i> Training of managers of music culture in higher art educational establishments	72
<i>Melnichuk Y.</i> Modality of the register : current trends and formation of the worldwide	77
<i>Loban T.</i> Anatomy of dance as a composition for the preparation of the future choreographer	83
<i>Mokhnyuk R.</i> Cultural composition of master classes in the system of adaptation	87
<i>Samokhvalova A, Onischenko N.</i> The main problems of teaching ecological and legal disciplines on the basis of a course «Environmental law» in the technical higher educational institutions	94
<i>Natarov V.</i> Some teaching methods for managing students’ cognitive-activity at lectures	98
<i>Stykhun N.</i> Development of professional skills of teachers by means of theatrical art in the modern conditions general school	103
<i>Gavrulyuk L., Kaznacheieva L.</i> The formation of a creative person in the literary and artistic studio of Sarny district house of children and youth	109
<i>Romanyuk O.</i> Organization of functional space for initial classes	114

Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL

<i>Markevych L.</i> From historical genesis of ballet form to theater scenic code of national Baltic performance	120
<i>Voloshyna L.</i> Classical dance as the basic aspect of choreographic education in high school	127
<i>Shevchenko M.</i> Municipal Capella of bamdurist of the city Ivano-Frankivsk: history of development, creative, performing activity	133
<i>Lehka I.</i> Fundamental principles of processing of dance folklore and dance folklore and methods of their use in folk stage choreography	137
<i>Tsimokh N.</i> Tendencies of becoming and development of genres of soviet television	143
<i>Chernaya C.</i> The phenomenon of infotainment is in telecasts	148
<i>Lakhtiuk I.</i> The transposition of baroque organ music for the accordion on the example of J.S. Bach's tokati and fugue D-moll	153
<i>Chykalyuk G.</i> Historiography of studies of musical life of the Rivnenshyna during the period of state independence	157
<i>Velinets B.</i> Festival tourism as a significant component of the event tourism in Rivne region	164
<i>Glushchuk O., Bartosh K.</i> Ublicaret as a modern cultural and artistic practice: domestic and foreign experience	170

Part IV. CULTURAL AND ARTISTIC PARADIGM OF UKRAINE IN THE DIVERSITY OF MANIFESTATIONS

<i>Cherepanyn M.</i> Vasylovych «Wings of dream» as a form of realization of artisti practice in modern conditions»	176
<i>Kostiuk L, Usyk O.</i> Gauze use in Ukrainian folk costume: culturological aspect	178
<i>Hadzytska S.</i> Katherine Mansfield: from a short storyto world recognition	183
<i>Vald B.</i> Program of the providing of Ukrainian book to local population (in the example of Rivne region)	186

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 18

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *проф. Виткалов С.В.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 24.11.2018. Замовлення № 227/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 21.8. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0(362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. Вип. 18 / За ред. проф. С. В. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2018. 195 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12